

บทสรุป

ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้เริ่มนโยบายเปิดประเทศ คือ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศตะวันตกต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำสนธิสัญญากับอังกฤษ ใน พ.ศ. 2398 (สนธิสัญญาบาวริง) และกับประเทศฝรั่งเศส ใน พ.ศ. 2399 ประเทศไทยก็ก้าวสู่การพัฒนาประเทศให้เป็นอารยประเทศทัดเทียมนานาชาติ ในขณะที่เดียวกัน ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบกระเทือนจากสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ทำไว้กับประเทศตะวันตก เพราะประเทศไทยเสียเอกราชทางการค้า และเสียเปรียบด้านภาษีอากร ซึ่งเป็นความเสียเปรียบที่ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้ว่าจะไม่เต็มใจในการทำสนธิสัญญาดังกล่าว แต่สถานการณ์ภายนอกประเทศ คือ อิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งกำลังมีพลังอำนาจในทวีปเอเชีย คือ ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ได้แสดงที่ทำทุกความความเป็นเอกราชของประเทศไทย ด้วยสาเหตุดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีความรู้ และหันต่อเหตุการณ์ จึงสามารถรักษาประเทศชาติให้อยู่รอด โดยทรงยอมทำสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเสียเปรียบก่อนที่จะถูกบีบบังคับจากมหาอำนาจ จึงทำให้สถานการณ์ของประเทศไทยดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่ต้องสูญเสียเอกราช กลายเป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศสในที่สุด

ปัญหาเรื่องความยุ่งยากที่เกิดขึ้นจากคนในบังคับอังกฤษ และฝรั่งเศสในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมีน้อยมาก เพราะในช่วงสมัยที่คนในบังคับมักเป็นชาวตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งยังมีจำนวนน้อยที่พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย

หลังจากที่ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสเข้าครอบครองดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะอาณานิคมแล้ว ทั้งสองประเทศยอมอนุญาตให้ชาวอาณานิคมของตนเป็นคนในบังคับด้วย ทำให้คนในบังคับที่เป็นเอเชียเพิ่มจำนวนมากขึ้น เป็นปัญหาต่อการปกครอง การค้า และเศรษฐกิจของไทย เพราะมักมีผู้กล่าวอ้างอยู่เสมอว่าตนเป็นคนในบังคับอังกฤษ และฝรั่งเศส (คนเอเชีย) เพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายไทยเมื่อกระทำผิด หรือต้องการผลประโยชน์บางประการ ทำให้รัฐบาลไทยบริหารประเทศไม่สะดวก เพราะนอกจากชาวเอเชียอื่น ๆ แล้ว ยังมีคนไทยจำนวนมากที่อ้างตัวว่าเป็นคนในบังคับของอังกฤษหรือฝรั่งเศส ทำให้รัฐบาลไทยต้องเสียเวลาตรวจสอบข้อเท็จจริงกับทางสถาน-

กงสุลของอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งในบางครั้งก็ปิดบังความจริง และรับสั่งอ้างว่าเป็นคนในบังคับ
ของตน โดยเฉพาะฝรั่งเศส ที่ต้องการให้มีคนในบังคับเพิ่มมากขึ้น

รัฐบาลไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พยายามหาวิธีการแก้ไขปัญห
ซึ่งเกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษ และฝรั่งเศสด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ การเปิดการเจรจาขอ
แก้ไขสนธิสัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษ และฝรั่งเศส เพื่อให้คนต่างประเทศ
ยอมให้คนในบังคับปฏิบัติตามกฎหมายไทย รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องริเริ่มปฏิรูปกฎหมาย และการ
ศาลไทยให้เป็นแบบอารยประเทศทั้งหลาย โดยการจ้างที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจาก
ต่างประเทศมาร่างประมวลกฎหมาย และริเริ่มการตั้งโรงเรียนกฎหมาย เพื่อผลิตนักกฎหมายไทย
ทำหน้าที่ทางด้านการศาลแบบใหม่ เพื่อให้เป็นที่ไว้วางใจแก่กงสุลอังกฤษและฝรั่งเศส การที่
รัฐบาลไทยยอมยกดินแดนเขมรส่วนใน คือ เขมรราชู พระตะบอง ศรีสะเกษ แก่ฝรั่งเศส และดินแดน
4 รัฐทางใต้ คือ ปะลิส โทรบุรี กลันตัน และตรังแกวแก่อังกฤษ เพื่อแลกกับการที่คนเอเชียในบังคับ
อังกฤษและฝรั่งเศสมาขึ้นศาลไทย หลังจากวันลงนามในสนธิสัญญากับอังกฤษและฝรั่งเศส คนเอเชีย
ในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศสที่เพิ่งจดทะเบียนจะต้องมาขึ้นศาลไทย แต่กงสุลอังกฤษและฝรั่งเศสยัง
คงมีอำนาจที่จะเรียกคดีความจากศาลไทยไปพิจารณาใหม่ จนกว่าประเทศไทยจะประกาศประมวล
กฎหมายต่าง ๆ ครบถ้วน

แม้ว่ารัฐบาลไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะไม่สามารถให้คน
เอเชียในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศสทุกคนมาขึ้นศาลไทย และศาลไทยมีอำนาจเต็มที่ในการพิพากษาคดี
เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค และเป็นการ
ลดจำนวนคนเอเชียในบังคับอังกฤษ และฝรั่งเศสที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษทางกฎหมายจากสถาน
กงสุลของตนในประเทศไทยให้น้อยลง และประเทศไทยประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกใน
พ.ศ. 2451

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง ใน พ.ศ. 2461 แล้ว รัฐบาลไทยในสมัยพระบาท-
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค ซึ่งรัฐบาลไทยทำไว้กับอังกฤษ
และฝรั่งเศสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีสิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ซึ่งยอม
แก้ไขสนธิสัญญาเป็นชาติแรก ช่วยโน้มน้าวให้ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสยอมถอนสิทธิพิเศษทางการ
ศาล และการเก็บภาษีอากรแก่รัฐบาลไทย. ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ได้ออกราชทางการศาล

อย่างสมบูรณ์กลับคืนมาก็ตาม เพราะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับการถอนคดีของกงสุลอังกฤษและฝรั่งเศส คดีจะ
 ล้มเลิกลงเมื่อประเทศไทยประกาศประมวลกฎหมายครอบครัวแล้ว 5 ปี ใน พ.ศ. 2478 รัฐบาล
 ไทยสามารถประกาศใช้ประมวลกฎหมายครอบครัว¹ และใน พ.ศ. 2481 ประเทศไทยก็ได้เอก-
 ราชทางการค้ากลับคืนมาอย่างสมบูรณ์ นับตั้งแต่นั้นมา ชาวต่างประเทศทุกคนที่เข้ามาประกอบอาชีพ
 และอาศัยอยู่ในประเทศไทยทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทย เป็นอันว่าปัญหาคนเอเชียในบังคับอังกฤษ
 และฝรั่งเศส ได้ล้มเลิกสิ้นสุดลงด้วย

¹ประมวลกฎหมายที่ไทยประกาศใช้ครอบครัว คือ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวล-
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
 อาญา และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประเทศไทยใช้เวลาในการร่างประมวลกฎหมายดังกล่าว
 ตั้งแต่ พ.ศ. 2440-2477 เป็นเวลาถึง 37 ปี สิ้นสำเร็จเรียบร้อย